

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

חשון, תשפ"ד
נובמבר, 2023

אגרת מפמ"ר עברית מתווה למידה תחום שפה ואוריינות לכיתות א-ו מרכזיים חינוכיים "יחד" למידה בשעת חירום

אנשי חינוך,

אנו נמצאים בתהליכי התארגנות ליצירת סדירות של למידה במרכזים החינוכיים שהוקמו בשעת חירום לקהילות המפונות מבתיהן. חרף כל הקשיים, האתגרים ושברון הלב, המרכזים החינוכיים מהווים עוגן משמעותי עבור הילדים ומשפחותיהם ליצירת סדירות של שגרה המאפשרת יצירת קשרים חברתיים, הפגת מתחים, בניית חוסן רגשי והזדמנויות להתפתחות ולמידה.

ללמידה האוריינית צריך להיות מקום משמעותי בסדר היום של התלמידים במרכזים החינוכיים. היא יכולה להיעשות בשיח, בקריאה של טקסטים מסוגים שונים, בכתיבה, בהקשבה לסיפורים ולספרים המוקראים להם, בהאזנה לשירים ולהסכתים (פודקסטים), בעיון בכתבי עת ובלמידה בסביבות דיגיטליות. הלמידה האוריינית לא רק שתורמת להתפתחות השפתית והאוריינית, היא תורמת לבניית החוסן הרגשי; היא מזמנת מרחב לשיח אמפתי ולביטוי אישי, להסחת דעת ולרכישת כלים לתקשורת, ללמידה, להבנה של העצמי והאחר ולפיתוח עצמאות תפקודית.

יש להפעיל שיקול דעת בתכנון הלמידה האוריינית במרכזים החינוכיים בהתאם לשונות ביניהם ובהתחשב בגיל הלומדים, הפניות הרגשית שלהם ללמידה והמשאבים העומדים לרשותכם.

המתווה המוצע כאן יסייע לכם בארגון הלמידה האוריינית של תלמידי בתי הספר היסודיים הלומדים במרכזים החינוכיים.

עקרונות מנחים:

1. **סדירויות של למידה אוריינית** בכל שכבות הגיל (כיתות א-ו). מומלץ להקדיש זמן ללמידת אוריינות מדי יום. משך המפגש יכול להיות גמיש ולהשתנות בהתאם למטרת הלמידה, סוג הפעילות

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

- וגיל התלמידים. רצוי שסדר היום ומפגשי הלמידה האוריינית יוצגו לתלמידים ולמשפחותיהם ויהיו ידועים להם מראש. הדבר יסייע לבניית תחושת ביטחון ומכוונת עצמית בלמידה.
2. רצוי שהלמידה תעשה בקבוצות של עד חמישה תלמידים בקבוצה כדי לאפשר גישה אישית בהוראה ובלמידה. אפשר לארגן את קבוצות חד-גיליות או דו-גיליות בהתאם לתנאים המקומיים.
3. מומלץ לפתוח בשיחת בוקר שמטרתה לבסס יחסי קרבה, קשר אישי, תחושת שייכות ותחושת הביחד. אפשר לשלב פעילויות חווייתיות המזמנות שיתוף אישי מתוך בחירה. שיחת הבוקר היא הזדמנות לתרגול מיומנויות של שיח והבעה, שימוש במילות תואר מדויקות ואוצר מילים רגשי.
4. מומלץ להרבות בהאזנה לשירי פזמון ישראליים בעלי מסר אופטימי מחזק ומעצים והמעוררים תקווה. למוזיקה כוח רב בעיצוב ובויסות רגשות ולכן מומלץ בשלב זה להעדיף שירים מולחנים. אפשר להציע לילדים לבחור שירים שהם אוהבים ולהאזין להם יחד. שירי הפזמון יכולים להוות מצע ללמידה אוריינית, להבנה ספרותית, להבעה ולרחבת אוצר מילים (קישור לפעילויות המתחדשות מדי שבוע בתוכנית "[הפוגה עם שיר](#)").
5. מומלץ לשלב פעילויות המזמנות כתיבה הבעתית ונרטיבית. לדוגמה: כתיבת סיפורים, כתיבת מכתבים, כתיבת יומן.
6. ניתן להסתייע בחוברות לתרגול מיומנויות אורייניות ולהעשרה לשונית, שהופקו אֶד-הוֹק לצורך השעה. החוברות נגישות להדפסה ("[אהבת הנקרא](#)") לכיתות ב; "[מסע אורייני בעולם של בעלי- החיים](#)" לכיתות ג-ד; "[מסע ספרותי](#)" לכיתות ה-ו; [חוברת מוכנות ותרגול יסודות הקריאה](#) לכיתות א באדיבות הוצאת יסוד).
7. ככל שיתאפשר תוכלו להסתייע בספרי הלימוד (במידה ויש במרכז) המומלצים לעיגון שגרה של למידה אוריינית. ספרי הלימוד יכולים לסייע בארגון הלמידה האוריינית בהקשר של תוכן ולהוות עוגן ללמידה אוריינית סדירה ועקבית. רצוי להפעיל שיקול דעת בבחירת התכנים והפעילויות באופן שיהיה רלוונטי ומותאם לתלמידים.
- להלן המיקוד האורייני, לפי שכבות גיל ורשימת ספרי לימוד מומלצים.

שכבת גיל	מיקוד אורייני	ספר לימוד
		* אפשר לבחור אחת מן האפשרויות בכל שכבת גיל. ** רצוי להתאים את החוברות למאפייני הילדים: התאמה לממלכתיות-דתי ולחרד, התאמה לתלמידים מתקשים

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

*** שימו לב אם ספר הלימוד הינו היברידי ומצריך גישה לסביבה דיגיטלית		
1. קסם וחברים, לכיתה א, חוברת 1 / הוצאת מטח (מהדורה לממלכתי; מהדורה לממלכתי דתי) 2. קוראים ולומדים בהנאה, חוברות 1 / הוצאת בונוס יבנה	רכישת יסודות הקריאה: הכרת האותיות והתנועות	א
1. מילה טובה, לכיתה ב, חוברת 1 / הוצאת מטח (מהדורה לממלכתי; מהדורה לממלכתי דתי) 2. קסם וחברים, לכיתה ב / הוצאת מטח (ספר היברידי , מחייב גישה לסביבה דיגיטלית) 3. עברית בנועם, לכיתה ב, חלק א / הוצאת בונוס יבנה (לממלכתי דתי) <u>לקוראים לא מיומנים ולמתקשים:</u> העיקר שהבנו, שטף קריאה / הוצאת בונוס יבנה	קידום שטף קריאה והרחבת אוצר מילים	ב
1. קשת / הוצאת מטח 2. המקראה שלי, חלק 1 / הוצאת יסוד 3. העיקר שהבנו, קוראים, כותבים ונהנים / הוצאת בונוס יבנה 4. עברית בנועם, לכיתה ב, חלק א / הוצאת בונוס יבנה (לממלכתי דתי)	קידום אוריינות קריאה וכתיבה	ג-ד
צועדים בדרך המילים, לכיתה ה / הוצאת כנרת זמורה דביר (מהדורה לממלכתי; מהדורה לממלכתי דתי)	קידום אוריינות קריאה וכתיבה	ה
צועדים בדרך המילים, לכיתה ו / הוצאת כנרת זמורה דביר (מהדורה לממלכתי; מהדורה לממלכתי דתי)	קידום אוריינות קריאה וכתיבה	ו

6. מומלץ לסיים ב**שיחה רפלקטיבית** שמטרתה להתבונן על תהליך הלמידה האישי והקבוצתי ולשתף

בחוויות אישיות. סגירה בשיח רפלקטיבי תורמת לתחושת הסדירות, היציבות והבטחון וכן לטיפוח מכוונות עצמית בלמידה. השיחה הרפלקטיבית מזמנת מרחב לתרגול הבעה וניתן לעשות זאת בדיבור ובכתיבה.

7. **מומלץ להרבות בהקראה של סיפורים וספרי ילדים ונוער**. קריאה שיתופית של ספרים עם התלמידים

המלווה בשיח ובדיאלוג, יש בה לא רק כדי לטפח את הכישורים השפתיים והאורייניים של התלמידים, אלא בעיקר מספקים רגעי הנאה, עירור של רגש, דמיון ומחשבה ומזמנים מרחב לביטוי אישי, לשיח ולדיאלוג.

🌀 בחרו ספרים שירתקו את התלמידים. אפשר להיוועץ בילדים ולבחור יחד איתם את הספרים.

🌀 צרו שעת סיפור קבועה מדי יום.

🌀 התלמידים ייהנו מהקראה של ספר בהמשכים.

🌀 הסתייעו בספרי ילדים ונוער שזמינים לכם במרכזים החינוכיים או בספרים הנגישים באופן מקוון.

במידת האפשר מומלץ לרכוש ספרי ילדים ונוער.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

8. **יש להימנע מתהליכי הערכה בעת הזו.** אין לעשות שימוש במבדקים ובמשימות הערכה בכל שכבות הגיל.

9. במידה והתנאים מאפשרים, שלבו **פעילויות להעשרה** ולמידה בהקשרים מגוונים ובלתי פורמליים, לדוגמה:

☼ האזנה להסכתיים הנגישים באופן דיגיטלי (קישור [לכאן חינוכית](#)). תלמידים יכולים לבחור את התוכן שמעניין אותם ואת הזמן שמתאים להם להקשיב להסכת.

☼ הקשבה לסיפורים מוקראים באופן דיגיטלי.

☼ למידה בסביבות דיגיטליות (רשימת סביבות התוכן הפתוחות בשעת חירום).

☼ עיון בכתבי עת לילדים (קישור לדפדוף דיגיטלי: [אדם צעיר](#), [אצבעוני](#), [נשיונל ג'אוגרפיק קידס](#), [אותיות וילדים](#), [מדע וטבע](#)).

10. **מתן מענה לתלמידים על חולשה שפתית ואוריינית.** חלק מן התלמידים שאתם פוגשים במרכזים החינוכיים מתמודדים עם חולשה שפתית ופערים במיומנויות האורייניות. חלקתם תלמידים עם צרכים מיוחדים והם זכאים לשירותי חינוך מיוחדים, חלקם תלמידים מתמודדים פערי שפה ותקשורת על רקע של רכישת העברית כשפה שנייה. תלמידים אלה יזדקקו לתיווך והנגשה של התהליכים הפדגוגיים. חשוב להפעיל שיקול דעת בבחירת חומרי הלמידה לתלמידים אלה. ברשימת הספרים המומלצת, ברוב שכבות הגיל נבחרו ספרים שיש להם התאמה רחבה לשונות. אפשר להסתייע בנו בייעוץ ובהכוונה בחירת חומרי הלמידה ובהתאמתם לתלמידים.

להלן הצעה לסדירות של למידה אוריינות:

 שיחת בוקר

 האזנה לפזמונים ישראלים

 הצגת סדר היום והמטרות האישיות והקבוצתיות

 למידה אוריינית – בקבוצות (קריאה, כתיבה, שיח לימודי)

 שעת סיפור יומית

 סיכום רפלקטיבי

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

אנחנו כאן לרשותכם! נשמח להציע ליווי בחשיבה, בתכנון, בהדרכה, ובמציאת מענים ייחודיים לאתגרים הייחודיים.

בשורות טובות,

ד"ר לימור קולן

מפמ"ר תחום דעת עברית ביסודי ובגיל הרך

וצוות החינוך הלשוני,

גב' גילה קרול, ממונה מיומנויות יסוד, האגף לחינוך יסודי

גב' יעל נדלר, מפקחת על החינוך הלשוני בחמ"ד, מנהל החינוך הדתי

גב' אורית רוזנמן, מפקחת על הוראת העברית במחוז החרדי

גב' אילנה קלר, מדריכה מרכזת לחינוך הלשוני בחינוך המיוחד

מדריכות מחוזיות, תחום דעת עברית